

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rundskriv

Finanstilsynets kontroll med finansiell rapportering i 2016

RUNDSKRIV:

15/2016

DATO:

23.11.2016

RUNDSKRIVET GJELDER FOR:

Utstedere på Oslo Børs og Oslo Axess
som har Norge som hjemstat

FINANSTILSYNET

Postboks 1187 Sentrum

0107 Oslo

1 Innledning

Finanstilsynet fører kontroll med den finansielle rapporteringen til utstederforetak med finansielle instrumenter opptatt til handel på Oslo Børs eller Oslo Axess.

Rundskrivet omhandler enkelte regnskapsmessige forhold som har blitt vurdert av Finanstilsynet i 2016, herunder:

- nedskrivning av varige driftsmidler
- innebygde derivater i langsiktige kraftkontrakter
- anvendelse av bruksmetode for avskrivning
- konvertering av utlån til aksjer
- sikringsfondsavgiften for banker

Finanstilsynets avsluttende brev i kontrollsaker blir offentliggjort på Finanstilsynets nettsted og på Newsweb.no.

I punkt 7 omtales retningslinjene til den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndigheten (ESMA) for alternative resultatmål. I punkt 8 redegjøres det for prioriterte områder i kontrollen av årsregnskapet for 2016.

2 Nedskrivning av varige driftsmidler

Med bakgrunn i det kraftige oljeprisfallet høsten 2014, gjennomførte Finanstilsynet et tematilsyn for å identifisere foretak innen oljerelaterte bransjer der risikoen for nedskrivninger var ansett som høy. Tematilsynet initierte fem regnskapssaker der nedskrivninger var tema.

Bruk av megleranslag

I perioder med svekkede markeder og få transaksjoner kreves det økt aktsomhet fra foretak som benytter megleranslag. På grunn av manglende likviditet i markedet for supplyskip har flere meglere tatt forbehold om at dette skaper betydelig usikkerhet rundt estimerte skipsverdier. Finanstilsynet forventer at foretakene gjør egne beregninger for å vurdere robustheten i estimerte takster. Foretakene må ha en egen oppfatning av de forutsetningene som ligger til grunn for de estimerte verdiene, og gjennomføre sensitivitetsanalyser. Forutsetningene må vurderes opp mot øvrig tilgjengelig markedsinformasjon. Foretakene bør innhente utfyllende dokumentasjon på verdsettelsesmetodikk og forutsetninger som ligger til grunn for meglerestimatene. Det må også vurderes om takstene er utarbeidet i samsvar med kravene i IFRS 13 *Måling av virkelig verdi*.

Vurdering av mulige utfall

Finanstilsynet har i flere tilfeller påpekt at det bør benyttes scenarioanalyser ved beregning av bruksverdi. Ved å estimere flere mulige utfall av kontantstrømmer, vil effekten av de ulike forutsetningene komme klarere frem. Dette gjelder både med hensyn til angitte verdier og vekten av de ulike utfallene. Foretakene må ha et bevisst forhold til kontantstrømmenes utfallsrom og hvilken metode som er mest hensiktsmessig å benytte for å komme frem til det

veide gjennomsnittet av alle mulige utfall. Risikoen for at foretaket er for optimistisk i sitt syn på fremtiden, skal avhjelpes ved at estimatene underbygges med eksterne bevis.

Rimelighet av summen av forutsetninger

Selv om de enkelte forutsetningene som benyttes ved beregning av kontantstrømmene og diskonteringsrenten er innenfor et rimelig intervall, kan summen av forutsetningene gi en vurdering av eiendelen som ikke er rimelig totalt sett. Hvis det gjennomgående benyttes inntektsestimater i den øverste delen av intervallet og kostnads- og investeringsestimater i den nederste delen av intervallet, kan beregnet bruksverdi bli for høy.

Opplysning om forutsetninger

Informasjon om nedskrivning, nedskrivningstester og usikkerhet i vesentlige forutsetninger er grunnleggende informasjon for å vurdere påliteligheten i foretakets estimater. Dette er særlig viktig i situasjoner hvor det er stor markedsusikkerhet. Endringer i benyttede forutsetninger kan få vesentlig effekt på beregnede verdier. ESMA hadde dette som ett av områdene noterte foretak burde være spesielt oppmerksomme på ved avleggelsen av årsregnskapet for 2015.¹ Etter IAS 1.125 skal foretakene gi informasjon om forutsetninger som ledelsen har benyttet ved måling av eiendeler og forpliktelser når dette har betydelig innvirkning på beløpene som innregnes i finansregnskapet.

Rapport om nedskrivninger

Tematilsynet vedrørende nedskrivninger vil også resultere i en rapport om nedskrivninger. Rapporten baserer seg på de kontrollsakene som Finanstilsynet har hatt om nedskrivning. Rapporten redegjør i tillegg for den prosessen som ligger til grunn for Finanstilsynets kontroll av nedskrivningstester og de forholdene som vektlegges i de beslutningene som fattes. Rapporten vil bli publisert på Finanstilsynets nettsted i desember 2016.

3 Innebygde derivater i langsiktige kraftkontrakter

Kraftselskaper har langsiktige leveranseavtaler med kraftkrevende industri. Avtalene er bilaterale, og spesifiserer volum, varighet, leveringssted, pris og oppgjørsv valuta. Så godt som alle kontrakter etter 2010 er inngått i euro.

En avtale om levering av kraft som gjøres opp i en annen valuta enn foretakets funksjonelle valuta, anses som et hybridinstrument bestående av en kontrakt for fysisk levering av kraft (vertskontrakt) med kraftpriseksponering og et innebygd derivat med euro-eksponering.

Etter regnskapsreglene skal vertskontrakten ikke innregnes ved inngåelse når formålet er å levere kraft i samsvar med foretakets forventede salgs- eller bruksbehov. Kontrakten blir først inntektsført ved levering av kraften. Eksponeringen mot fremtidige kraftpriser blir dermed ikke reflektert i regnskapet ved inngåelse av kontrakten. Innebygde derivater skal som

¹ "European common enforcement priorities for 2015 financial statements":

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/2015-1608_esma_public_statement_-_ecep_2015.pdf

hovedregel skilles ut fra vertskontrakten og innregnes som et derivat til virkelig verdi med løpende verdiendringer over resultatregnskapet. Innebygde derivater skal likevel ikke skilles ut hvis de har økonomiske kjennetegn og økonomisk risiko som er nært knyttet til vertskontraktens økonomiske kjennetegn og økonomisk risiko, jf. IAS 39 *Finansielle instrumenter – innregning og måling* nr. 11.

Unntaket fra hovedregelen om at innebygde valutaderivater skal skilles ut fra vertskontrakten er konkretisert i tre spesifikke unntak. Ett av unntakene gjelder dersom det er en valuta som ofte brukes i kontrakter med kjøp eller salg av ikke-finansielle gjenstander i det økonomiske miljøet der transaksjonen finner sted, jf. IAS 39 A33d) iii). De to andre unntakene er ikke aktuelle i dette tilfellet.

Etter Finanstilsynets vurdering må "det økonomiske miljøet" i regnskapsstandarden forstås som et geografisk område hvor det handles ikke-finansielle gjenstander generelt og som har én eller flere valutaer som ofte brukes. Standarden angir gjenstander i flertall. Dette betyr at markedet for én konkret vare ikke kan anses å være et økonomisk miljø etter bestemmelsen i IAS 39. Et integrert nordisk kraftmarked kan dermed ikke ses på som et økonomisk miljø slik dette beskrives i standarden fordi det kun er en enkelt vare som handles i dette markedet. I Norge vil innenrikstransaksjoner utgjøre et økonomisk miljø. Det er hovedsakelig norske kroner som brukes i innenlandske transaksjoner. Kontrakter mellom to norske foretak med oppgjør i euro inneholder derfor et valutaderivat som ikke er nært knyttet til vertskontrakten. Valutaderivatet må skilles ut og innregnes til virkelig verdi ved hver regnskapsavslutning.

4 Anvendelse av bruksmetode for avskrivning

Finanstilsynet har vurdert bruk av bruksmetode for avskrivning for et skip som er i opplag. Utgangspunktet i IAS 16 *Eiendom, anlegg og utstyr* er at alle eiendeler skal avskrives fra tidspunktet eiendelen er tilgjengelig for bruk, og frem til den blir klassifisert som holdt for salg eller blir fraregnet, jf. IAS 16.55. Standarden gir eksempler på ulike avskrivningsmetoder, herunder bruksmetoden/produksjonsenhetsmetoden for avskrivning, som kan være relevant å benytte for enkelte eiendeler. For at en bruksmetode for avskrivninger best skal reflektere forbruket av økonomiske fordeler, må det være en sterk sammenheng mellom bruk av eiendelen og forbruket av fremtidige økonomiske fordeler fra eiendelen. Det må også være mulig, med en viss grad av sikkerhet, å kunne beregne gjenværende totale fremtidige økonomiske fordeler fra eiendelen. Eiendelen kan heller ikke forringes, hverken kommersielt, teknisk, juridisk eller fysisk når den ikke er i bruk. Hvis eiendelen leies ut til tredjepart, må utleier ha kontroll på hvor mye eiendelen brukes eller produserer.

Når det benyttes bruksmetode for avskrivning, kan avskrivningen i perioder uten produksjon eller bruk være null. Også for disse eiendelene er det likevel en grunnleggende forventning om relativt kontinuerlige avskrivninger over tid. Det er svært få eiendeler som ikke har noen form for forringelse av fremtidige økonomiske fordeler over tid, selv om eiendelen ikke er i

aktiv bruk. Reparasjon og vedlikehold av en eiendel erstatter ikke behovet for å avskrive, jf. IAS 16.52.

Finanstilsynet mener at bruksmetode for avskrivning ikke er en egnet avskrivningsmetode for skip i opplag.

5 Konvertering av utlån til aksjer

Banker med utlån til virksomheter som har finansielle problemer og/eller ikke kan betjene gjelden, vil i enkelte tilfeller konvertere hele eller deler av utlånet til aksjer i virksomheten. Selve konverteringen utgjør i seg selv et objektivt bevis på verdifall på utlånet, jf. IAS 39.59. Eventuelt resterende del av utlånet må testes for verdifall.

Etter IAS 39.26 skal balanseført verdi av utlånet som konverteres, sammenholdes med den virkelige verdien av aksjene som mottas. Differansen skal innregnes i resultatet som konstatert tap på utlån. Aksjene som mottas, skal første gang innregnes til virkelig verdi, jf. IAS 39.25. Dette innebærer at tapet skal presenteres som tap på utlån (senest) i den perioden konverteringen foretas, og ikke som verdiendring på aksjene i senere perioder.

IFRS 13 definerer virkelig verdi som den prisen som ville blitt oppnådd ved salg av en eiendel i en velordnet transaksjon mellom markedsdeltakere på måletidspunktet. Samtidige kontantemisjoner rettet mot øvrige aksjonærer er et eksempel på transaksjoner som er godt egnet til å danne utgangspunkt for beregning av virkelig verdi på aksjene. En vesentlig høyere konverteringskurs enn kursen øvrige aksjonærer har tegnet seg til, er en klar indikasjon på at verdien av de mottatte aksjene er lavere enn pålydende av utlånet som ble konvertert. Det samme gjelder mislykkede forsøk på å få nye investorer til å delta i emisjoner til samme kurs som benyttes ved konvertering.

6 Sikringsfondsavgiften for banker

Finanstilsynet viser til rundskriv 12/2015 og omtalen av sikringsfondsavgiften for banker. Her redegjøres det for at bankene må kostnadsføre hele sikringsfondsavgiften 1. januar hvert år. Finansdepartementet har endret Forskrift 6. mai 1997 nr. 429 om innbetaling av avgift til Bankenes sikringsfond. Endringen regulerer uttreden fra sikringsfondet i løpet av kalenderåret slik at det gis et forholdsmessig fradrag i avgiften for den del av året medlemmet ikke har vært medlem av sikringsfondet. Endringen trer i kraft 1. januar 2017, og innebærer at sikringsfondsavgiften skal periodiseres gjennom året.

7 Alternative resultatmål

ESMA publiserte høsten 2015 "Guidelines on Alternative Performance Measures" (APM). Retningslinjene gjelder for noterte foretak når de rapporterer alternative resultatmål i års- og delårsrapporter, utenom selve finansregnskapet. Retningslinjene gjelder også prospektpliktige foretak som gir slike opplysninger i prospekt. Retningslinjene trådte i kraft 3. juli 2016. Finanstilsynet vil gjennomføre en kartlegging av foretakenes gjennomføring av retningslinjene, og vil publisere en temarapport i løpet av 2017.

APM defineres i veiledningen som et "finansielt måltall for historiske eller fremtidige finansielle resultater, finansiell stilling eller kontantstrøm, som ikke er definert eller angitt i det relevante regelverket for rapportering av historisk finansiell informasjon". APM er vanligvis basert på foretakets finansielle informasjon (avlagt etter relevant regelverk, for eksempel IFRS) og justert for enkelte forhold. Eksempler på APM er operasjonelt resultat, resultat før engangskostnader og resultat før renter, skatt, avskrivning og nedskrivning (EBITDA).

Formålet med retningslinjene er å bidra til økt nytte og åpenhet ved bruk av APM. Retningslinjene skal bedre sammenlignbarheten, påliteligheten og forståelsen av slike måltall. Der APM inkluderes, skal dette gjøres på en måte som er egnet og nyttig for brukerne i deres beslutninger. Retningslinjene skal sikre lik praksis i Europa. Punkt 20-48 i retningslinjene omhandler forholdet til avlagt finansiell informasjon og hvilken informasjon som skal gis ved bruk av APM. Nedenfor følger en oppsummering av disse.

Informasjon: Det skal inntas definisjoner og beregningsgrunnlag, herunder eventuelle hypoteser eller forutsetninger, for alle APM og dets bestanddeler. Videre skal det fremkomme om disse er relatert til (forventet) prestasjon for avlagt eller fremtidig rapporteringsperiode.

Presentasjon: Presentasjon og navn på APM skal speile innhold og beregningsgrunnlag og ikke være egnet til misforståelse eller sammenblanding med andre begreper. Dette inkluderer bruk av begreper og beskrivelser som "engangseffekter", "uvanlig" eller "sjelden".

Avstemming: Hver APM skal avstemmes mot den historiske finansielle informasjonen. Dette gjelder også for resultatmål som bygger på tall som ikke ennå er, eller ikke vil bli, publisert. En APM som ikke kan avstemmes mot finansiell informasjon, må forklares ut ifra konsistens med utsteders anvendte regnskapsprinsipper.

Forklaring: Det skal fremkomme hvorfor APM anses å gi relevant og pålitelig informasjon.

Fremstilling: APM skal fremlegges på en måte som ikke er egnet til å skape inntrykk av at dette gir viktigere eller riktigere informasjon enn den avlagte finansielle informasjonen, eller er egnet til å avlede fra slik informasjon.

Sammenligning: Det skal presenteres sammenlignbare tall fra tidligere perioder, dette gjelder også ved APM for fremtidige perioder. Dersom dette ikke lar seg gjøre, skal det inngå en forklaring. Prinsippene for avstemming gjelder tilsvarende for de sammenlignbare tallene.

Konsistens: APM skal brukes konsistent gjennom perioden som er dekket av den historiske finansielle informasjonen. Eventuelle endringer skal forklares, og det må begrunnes hvorfor nye tall gir mer pålitelig og relevant informasjon. Det må videre utarbeides nye sammenligningstall.

Se "ESMA Guidelines on Alternative Performance Measures".²

8 Prioriterte områder i kontrollen av årsregnskapet 2016

Finanstilsynet viser til ESMA's kunngjøring "European common enforcement priorities for 2016 financial statements".³ Her beskrives områder som ESMA mener noterte foretak bør være spesielt oppmerksomme på når de avlegger årsregnskapet for 2016. Finanstilsynet vil ha oppmerksomhet på disse områdene i kontrollen med årsregnskapene for 2016.

De prioriterte områdene er:

Presentasjon av finansielle resultater: ESMA understreker viktigheten av å gi investorene klar og god informasjon om finansielle resultater. ESMA oppfordrer de noterte foretakene å sikre transparens og konsistens i resultatoppstillingen, noter og annen informasjon som presenteres sammen med finansregnskapet.

Finansielle instrumenter – skille mellom egenkapitalinstrumenter og finansielle forpliktelser: ESMA ser at det er situasjoner hvor skillet mellom egenkapitalinstrumenter og finansielle forpliktelser krever betydelig skjønnsutøvelse. ESMA minner om prinsippet for å skille forpliktelser fra egenkapital, som er hvorvidt foretaket har en ubetinget rett til å unngå å levere kontanter eller en annen finansiell eiendel for å gjøre opp eller ikke.

Opplysninger om effekten av nye regnskapsstandarder på IFRS-regnskapet: ESMA fremhever at enkelte forhold ved de nye IFRS-standardene som trer i kraft i 2018 og 2019, representerer betydelige endringer i forhold til dagens standarder. Dette er Finansielle instrumenter (IFRS 9), Inntekter fra kundekontrakter (IFRS 15) og Leieavtaler (IFRS 16). Disse nye standardene kan endre innregning, måling og presentasjon av eiendeler, forpliktelser, inntekter, kostnader og kontantstrømmer. Foretakene må derfor forberede seg på innføringen av de nye standardene allerede nå. Det vises til ESMA's kunngjøringer "Issues for consideration in implementing IFRS 9: *Financial Instruments*"⁴ og "Issues for consideration in implementing IFRS 15: *Revenue from Contracts with Customers*"⁵

² https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/2015-esma-1057_final_report_on_guidelines_on_alternative_performance_measures.pdf

³ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma-2016-1528_european_common_enforcement_priorities_for_2016.pdf

⁴ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-1563_public_statement-issues_on_implementation_of_ifrs_9.pdf

⁵ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-1148_public_statement_ifrs_15.pdf

Finanstilsynet understreker viktigheten av at foretakene gir opplysninger om mulige effekter ved overgangen til IFRS 9 og IFRS 15 allerede i årsregnskapet for 2016. Mulige effekter av endret regelverk bør kvantifiseres. Det vises også til bestemmelsen i IAS 8.30 hvor det fremkommer at når et foretak ikke har anvendt en ny IFRS som er offentliggjort, men ennå ikke har trådt i kraft, skal foretaket opplyse om dette. Det skal også opplyses om informasjon som er relevant for vurdering av effekten den nye IFRS-en vil ha på foretakets finansregnskap i den perioden da IFRS-en anvendes første gang.

Anne Merethe Bellamy
direktør for markedstilsyn

Christian Falkenberg Kjøde
seksjonssjef

Kontaktpersoner:

Tilsynsrådgiver Tine Svae, tlf. 22 93 97 84,

e-post: tine.svae@finanstilsynet.no

Seksjonssjef Christian Falkenberg Kjøde, tlf. 22 93 99 46,

e-post: christian.falkenberg.kjode@finanstilsynet.no

